

Евакуація, розселення і можливості для ВПО в Кіровоградській області у 2022 – 2024 рр.

РЕГІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

2025

Евакуація, розселення і можливості для ВПО в Кіровоградській області у 2022 – 2024 рр.:
Регіональний аналіз стану дотримання прав людини / Приймальня УГСПЛ у м. Кропивницький,
яка працює на базі ГО «Територія успіху» – 28 ст.

Документі містить аналіз практики евакуації та розселення ВПО в Кіровоградській області, розглядаємо можливості для забезпечення права на житло. Дослідження базується на даних, зібраних із різних джерел (офіційних звітів, ЗМІ, інтерв'ю з ВПО та експертами) та містить рекомендації для керівництва регіону та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення права ВПО на житло.

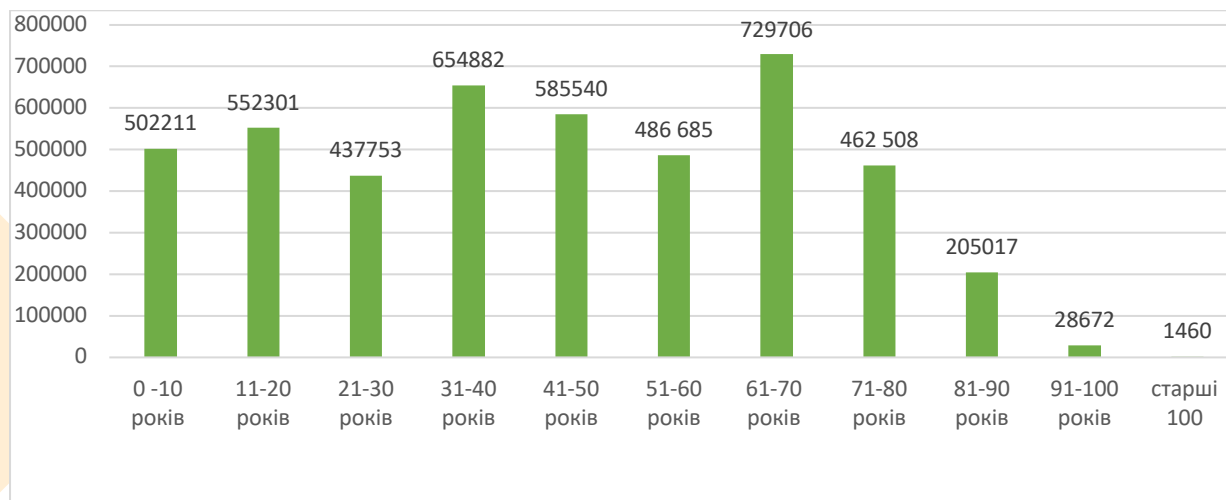
ЗМІСТ

Вступ.....	4
Методологія аналізу.....	5
Евакуація і розселення ВПО в Кіровоградській області у період 2022 – 2024 років	6
Аналіз стану забезпечення права ВПО на житло в регіоні	14
Щодо місць тимчасового проживання ВПО на Кіровоградщині	14
Щодо фонду житла на Кіровоградщині (у розрізі окремих громад)	17
Додаткові можливості забезпечення права на житло для ВПО у Кіровоградській області.....	20
Щодо самостійного пошуку житла ВПО	20
Щодо Програми «Прихисток»	21
Щодо окремих житлових програм (пільгового кредитування) та реалізації проєктів у співпраці із недержавним сектором	22
Висновки	26
Рекомендації для Кіровоградської ОВА та органів місцевого самоврядування.....	27

Вступ

Станом на 22 жовтня 2024 року в Україні офіційно зареєстровано 4 646 735 внутрішньо переміщених осіб: із них 59,9% – це жінки (2 782 325 осіб), 40,1% – чоловіки (1 864 410 осіб).

За даними Міністерства соціальної політики України, найчисленніші вікові групи – діти від 0 до 18 років – 906 тис. (19,5 %), від 31 – 40 років – 654 тис. осіб (14%), від 41 до 50 років – понад 585 тис. осіб (13%), від 61 до 70 – 729 тис. осіб – 16%.¹

Мал. 1. Розподіл ВПО за віковими групами²

За даними Міжнародної організації з міграції, внутрішньо переміщені особи становлять 11,4% населення України³.

Масова внутрішня міграція населення мала б мобілізувати ресурси органів державної влади та місцевого самоврядування зі створення дієвих механізмів проведення евакуації населення й належних умов для проживання переміщених осіб.

Із 2022 по 2024 рік Кіровоградська область стала важливим центром для евакуації, розселення й підтримки внутрішньо переміщених осіб в Україні. Цей період позначений серйозними викликами, що вимагали скоординованих зусиль і з боку органів влади, і місцевого самоврядування, неурядових організацій та міжнародних партнерів.

У цьому документі ми аналізуємо практику евакуації та розселення ВПО в Кіровоградській області, розглядаємо можливості для забезпечення права на житло. Наш аналіз базується на даних, зібраних із різних джерел: офіційних звітів, ЗМІ, інтерв'ю з ВПО та експертами, а також результатів польових досліджень.

Цей аналіз відображає бачення авторів ситуації станом на 31.12.2024 і не претендує на вичерпність чи остаточність.

¹ <https://acmc.ua/minsoczpolityky-oprylyudnylo-statystyku-pro-kilkist-vpo-v-ukrayini-za-oblastyamy/>

² <https://www.rbc.ua/rus/news/skilki-ukrayini-pereselentsiv-i-de-naybilshe-1729603384.html>

³ <https://dtm.iom.int/reports/ukraina-zvit-pro-povernennya-naselennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-17?close=true>

Методологія аналізу

Мета аналізу полягає у визначенні задоволеності базових потреб вимушено переселених осіб, які евакуювались у Кіровоградську область.

Задля досягнення поставленої мети сформовано такі завдання аналізу:

1. визначити основні потреби вимушено переселених осіб, розміщених у Кіровоградській області;
2. визначити рівень забезпеченості осіб, які переїхали в Кіровоградську область із зони активних бойових дій (організована евакуація, самоєвакуація), допомогою та підтримкою;
3. систематизація отриманої інформації і формування місцевого аналізу.

Джерела інформації:

- статистичні дані з відкритих джерел, наприклад, офіційних сайтів міжнародних гуманітарних організацій, міністерств, Кіровоградської обласної військової адміністрації, органів місцевого самоврядування Кіровоградської області;
- відповідь Кіровоградської ОВА на запит громадської приймальні УГСПЛ в м. Кропивницький;
- нормативно-правові акти різного рівня, що стосуються унормування статусу ВПО, забезпечення їх допомогою та підтримкою;
- результати опитування представників цільової групи;
- результати опитування експертів;
- результати дослідження потреб ВПО в м. Кропивницький (2023 рік).

Об'єкт аналізу – рівень забезпечення потреб вимушено переселених осіб, які розмістились у Кіровоградській області (евакуація, розміщення, розселення, надання гуманітарної допомоги).

В аналізі досліджено дані щодо забезпечення прав ВПО під час їх евакуації, розселення та підтримки внаслідок збройної агресії РФ проти України. Проаналізовано вікна можливостей для ВПО на Кіровоградщині на предмет врахування їхніх прав та інтересів.

Етапи роботи

Збір і аналіз даних тривав із жовтня по грудень 2024 року та складався з трьох етапів.

Етап 1

На першому етапі в межах аналізу досліджено інформацію з відкритих джерел, нормативно-правову базу та відповіді від Кіровоградської ОВА і громад Кіровоградщини на головні запити щодо алгоритму дій з евакуації людей під час надзвичайних ситуацій і воєнного стану.

На основі цих даних сформовано список головних інформаторів у Кіровоградській області, до якого увійшли: представництво Уповноваженого ВРУ з прав людини в Кіровоградській області, представники Кіровоградської ОВА, представники міських/сільських рад, що входили до складу комісій, інших колегіальних органів або впливали на процес предмету аналізу, представники неурядових організацій і волонтери, а також організації, які надають послуги ВПО, і самі внутрішньо переміщені особи.

Етап 2

Польовий етап збору інформації. Опитування серед експертів проводилося паралельно з опитуванням ВПО. Відбір респондентів здійснювався за визначеними критеріями: наявність досвіду евакуації, розселення, підтримки ВПО під час воєнного стану в Кіровоградській області (тобто у період із 24.02.2022 респонденти займалися організацією евакуації, розселення або підтримки ВПО).

Етап 3

На кінцевому етапі проведено узагальнення результатів аналізу та сформовано документ із рекомендаціями щодо поліпшення рівня забезпечення прав ВПО під час їх евакуації, розселення і підтримки.

Евакуація і розселення ВПО в Кіровоградській області у період 2022 – 2024 років

Із початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України в лютому 2022 року й оголошення Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. №64/2022 Кіровоградська область почала активно приймати людей, що втікали від війни в пошуку безпеки. Масштаб такого переміщення надзвичайно великий.

За даними Кіровоградської обласної військової адміністрації, станом на 01.01.2022 року в Кіровоградській області було зареєстровано і фактично проживало майже 7 тис. ВПО, що перемістилися внаслідок тимчасової окупації росією АР Крим та частин Донецької і Луганської областей.

Уже протягом 2022 року на територію Кіровоградської області прибуло майже 165,6 тис. ВПО. Кіровоградська область стала транзитним центром для постраждалих, майже половина з цієї кількості знайшли свій притулок на Кіровоградщині.

«Уже в перші дні повномасштабної війни через перевантаженість доріг і брак розуміння, куди саме вони хочуть приїхати, люди не могли подолати понад 300 – 400 км. Доїхавши до Кропивницького, ночували на трасі. Містяни по можливості розселяли знайомих, рідних, але більшість лишалася на дорозі. 2 дні спостерігаючи таку картину, волонтери об'єдналися і створили своєрідний колцентр. Ті, хто мав приміщення, організували розміщення у спортивних залах, наприклад, у клубі «Борець», протестантські церкви переобладнали свої зали для молитов, ріелтори взаємодіяли із власниками приміщень, щоб отримати дозвіл розмістити людей, які рятувалися від війни. Багато переселенців писали, телефонували, приходили і пропонували допомогу. Номери телефонів волонтерів розмістили на в'їздах у місто. І вже в перші дні березня у волонтерів, які займалися допомогою переселенцям, «лягли» телефони – погоріли сім-карти: прийняти понад 1000 дзвінків на день – яка техніка витримає?»

Люди, які проїжджали через місто, потребували допомоги не тільки в поселенні, а й у засобах гігієни, продуктах харчування. Вже на першому тижні березня дедалі більше людей шукали не ночівлю, а оренду квартири на тривалий термін. Вони часто говорили, що «потрібна квартира на пару місяців, а вже влітку ми повернемось додому».

Фахівці Кропивницького ЦНАПу цілодобово працювали для того, щоб якнайшвидше зареєструвати людей, які приїхали до нас у місто із зони бойових дій. Ми зрозуміли, що нашим співгромадянам потрібно на ці кілька місяців організувати допомогу. Вже 11 березня

2022 почав роботу гуманітарний центр «Територія успіху». Діяльність центру – це спільна праця багатьох людей та інституцій. Донорські організації надавали кошти для закупівлі допомоги, обласна адміністрація надавала допомогу в натуральному вигляді через організований гуманітарний центр, міська влада надавала продукти харчування, містяни відгукувалися на запити. Це дало змогу Центру працювати протягом 22 місяців, надати допомогу понад 100 тис. людей (це про продуктові та гігієнічні набори), а одяг, предмети побуту, побутову техніку ми навіть не бралися рахувати.

В лютому – на початку березня обласна військова адміністрація на всіх рівнях говорила, що ситуація контрольована та все гаразд, що в них є телефон «гарячої лінії» який працює і приймає дзвінки. Дзвінки приймали в робочий час, телефон «гарячої лінії» не був багатоканальним. Протягом перших трьох тижнів повномасштабної війни ситуація почала змінюватись: «гаряча лінія» стала працювати цілодобово, зробили декілька каналів для приймання дзвінків, організували спальні місця в садочках, соціальних центрах, оприлюднили пам'ятки з номерами телефонів волонтерських центрів, у яких можна було отримати допомогу, організували міський штаб з розселення, гаряче харчування, відкрили гуртожитки для розселення», – зазначає виконавча директорка ГО «Територія успіху» Інга Дуднік.

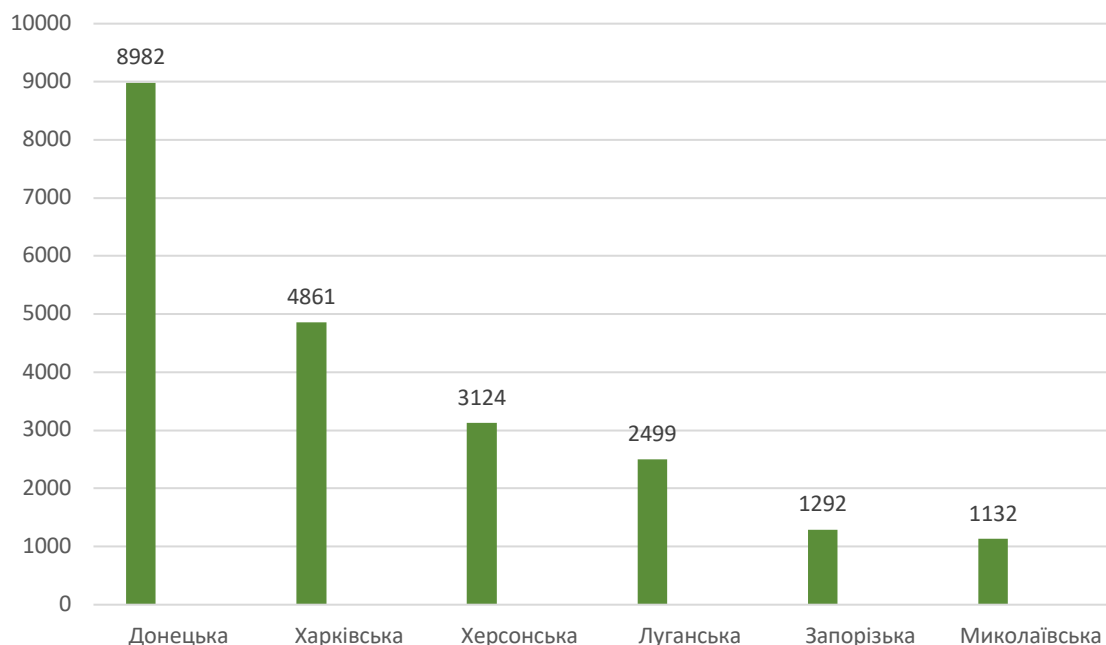

Фото 1. Гуманітарний центр «Територія успіху» для допомоги ВПО, 2023 рік.
Джерело: Кропивницька приймальня УГСПЛ на базі ГО «Територія успіху»

За інформацією Кропивницької міської ради, станом на середину березня 2023 року статус ВПО у Кропивницькій громаді мали 17822 сім'ї, а саме 26044 людини. Більшість із них становлять люди працездатного віку (14232 людини), а також 6209 дітей. Серед вимушених

переселенців, які евакуювалися до Кропивницького на той час, було 35 учасників АТО/ООС, зокрема тих, які мають інвалідність унаслідок війни з 2014 року.

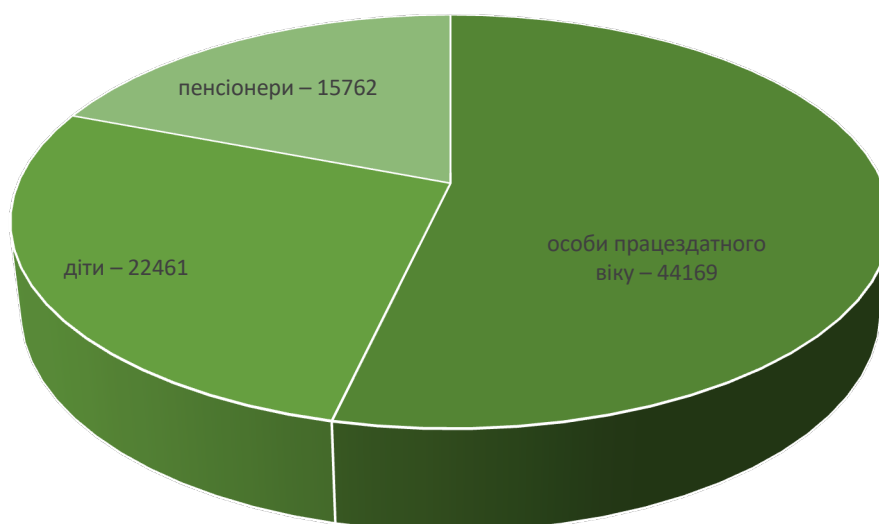
Через повномасштабне вторгнення росії та обстріли росіянами українських територій до відносно безпечнішого Кропивницького евакуювалися жителі з 13 областей, серед них найбільше з:

Мал. 2. Кількість ВПО у місті Кропивницький у розрізі областей, з яких вони прибули (станом на березень 2023 р.)⁴

На початок листопада 2024 року в Єдиній інформаційній базі ВПО у Кіровоградській області обліковується 82,9 тис. людей, 76,2 тис. з них перемістилися після 24.02.2022.

⁴ https://drive.google.com/drive/u/1/folders/18PaSGAEZjMfFmnXotRa0xW717_cISpla

Мал. 3. Віковий склад ВПО у Кіровоградській області

Крім того, серед них – 4608 людей з інвалідністю.

Звертаємо увагу, що станом на 20.12.2024 року за даними Кіровоградської ОВА, оприлюдненими під час форуму імені Гуго Гроція, організованого ГО «Десяте квітня»⁵, у Кіровоградській області чисельність ВПО зменшилась і становить 82 556 осіб (9,2% від загальної кількості населення). Така зміна передусім пов'язана з міграцією. Кількість постійного населення станом на 01.01.2022 – 899 300 осіб. Нижче наведена таблиця з порівнянням чисельності постійного населення станом на 01.01.2022 із чисельністю ВПО, які прибули із зони активних бойових дій в містах обласного значення, які прийняли найбільшу кількість ВПО.

Таблиця 1

Співвідношення ВПО і постійного населення в містах обласного значення Кіровоградської області (станом на грудень 2024 р.)

Райони, міста обласного значення	Кількість постійного населення на 01.01.2022 р.	Кількість осіб, які прибули із зони активних бойових дій ⁶	Відсоток ВПО серед постійного населення
м. Кропивницький ⁷	216881	23695	11%
м. Олександрія ⁸	76097	11077	14,6%
м. Світловодськ ⁹	47099	7199	15,3%
м. Знам'янка ¹⁰	28590	3630	12,7%
Всього	368667	45601	12,4%

⁵ <https://www.kr-rada.gov.ua/news/u-kropivnitskomu-vidbuvsya-forum-partneriv-imeni-gugo-rotsiya-vid-gromadskoyi-organizatsiyi-desyate-kvitnya-20-12-2024.html>

⁶ За даними Кіровоградської ОВА, оприлюдненими під час Форуму Гуго Гроція

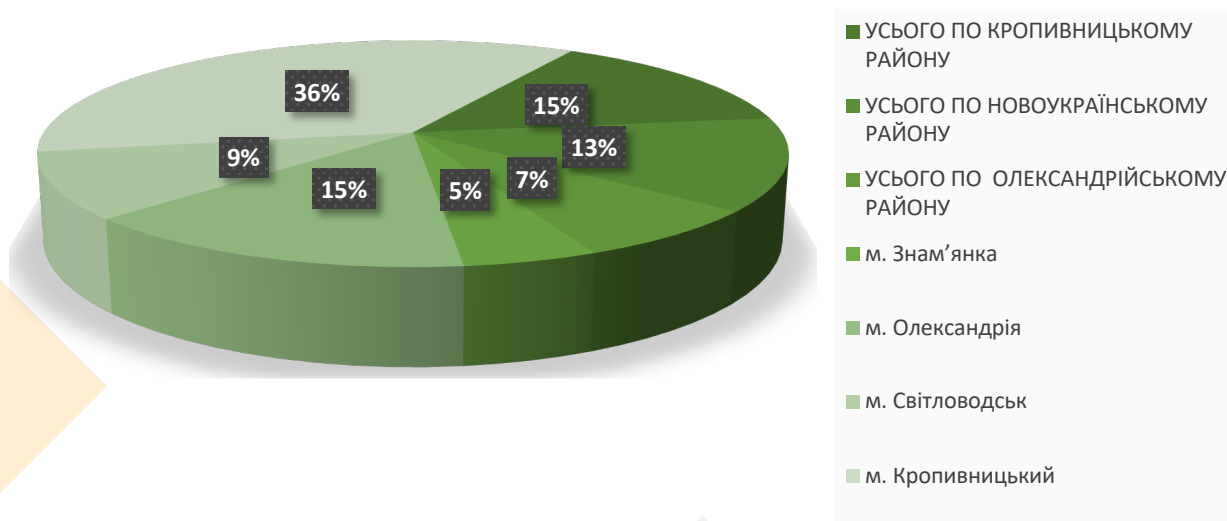
⁷ <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/town/>

⁸ <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/town/aleksandriya/>

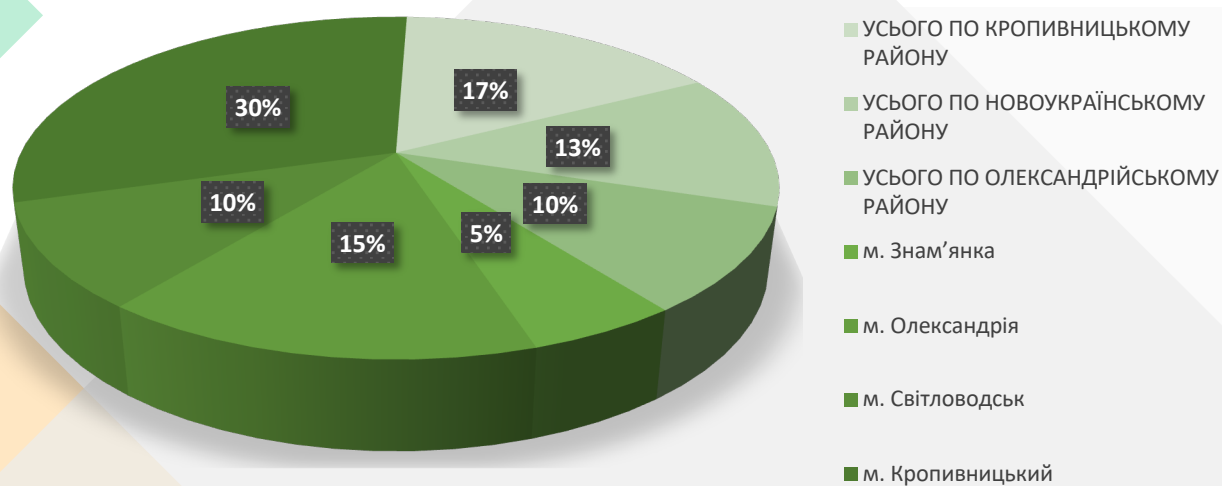
⁹ <https://gromada.info/gromada/svitlovodska/>

¹⁰ https://rada.info/upload/users_files/32986436/7ef25795bf1230a2220ada84f70b3144.pdf

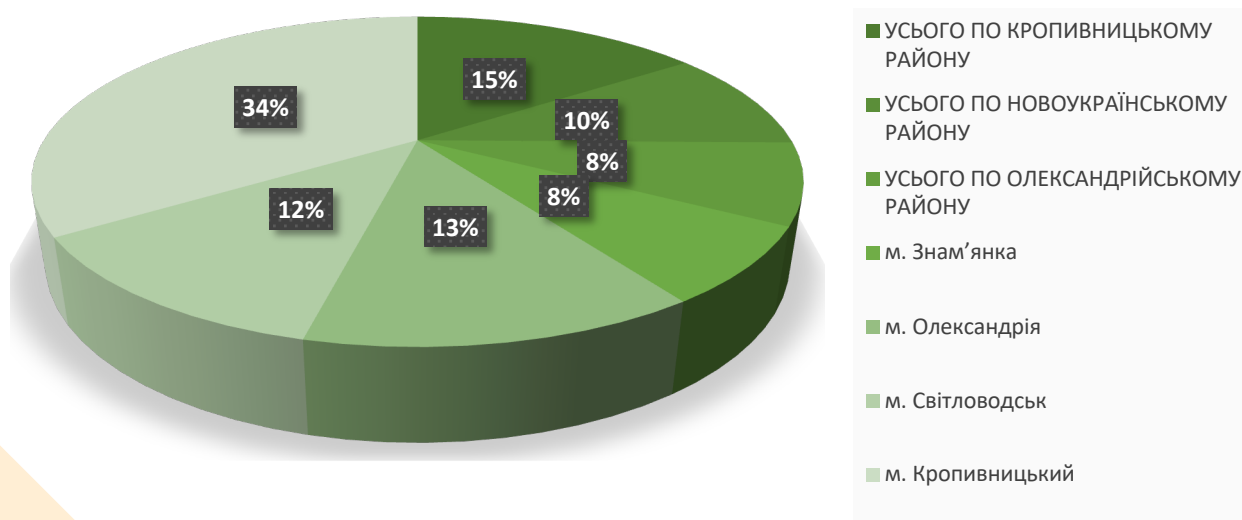
Нижче наведені графіки співвідношення ВПО до постійного населення в населених пунктах та районах Кіровоградщини у розрізі окремих категорій. Інформація в оперативному порядку надана Департаментом соціального захисту населення Кіровоградської ОВА станом на період проведення аналізу і може динамічно змінюватись, зважаючи на постійну міграцію населення.

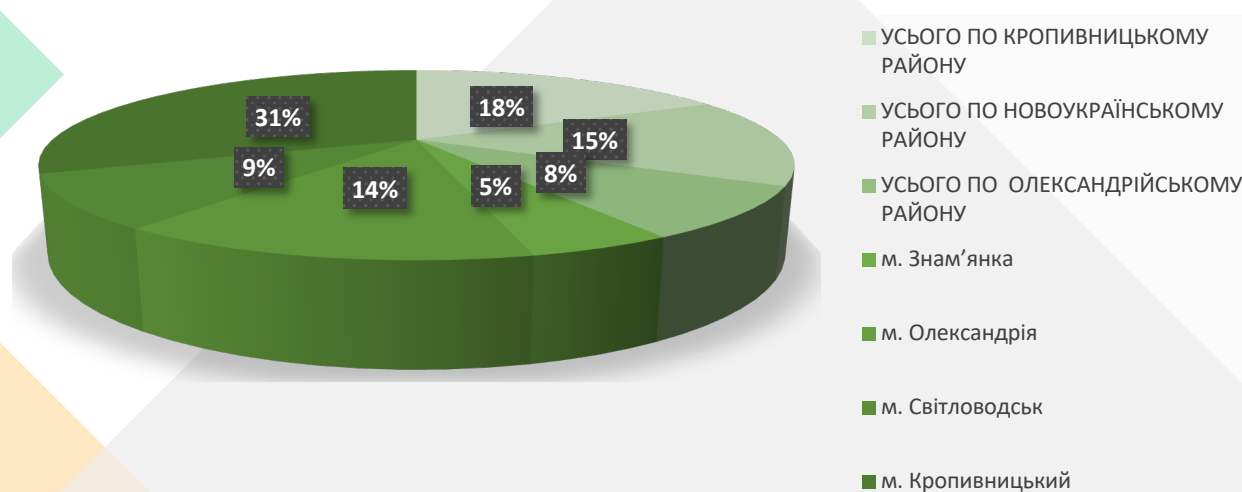
Мал. 4. Відсоток працездатних осіб серед ВПО в розрізі найбільших міст і районів Кіровоградської області

Мал. 5. Відсоток осіб пенсійного віку серед ВПО в розрізі найбільших міст і районів Кіровоградської області

Мал. 6. Відсоток осіб з інвалідністю серед ВПО в розрізі найбільших міст і районів Кіровоградської області

Мал. 7. Відсоток дітей серед ВПО в розрізі найбільших міст і районів Кіровоградської області

Статистика свідчить, що ВПО для свого переміщення обирають обласний центр – місто Кропивницький і населені пункти в Кропивницькому районі. Причинами можуть бути розвинена інфраструктура міста, доступність соціальних, медичних та інших послуг, зокрема для осіб з інвалідністю, більша мережа освітніх закладів, кращі можливості для працевлаштування тощо.

Із початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України у 2022 році, що спричинило масове переміщення людей із зони активних бойових дій на Кіровоградщину, до

координації розселення людей були залучені органи влади і місцевого самоврядування, волонтери, представники неурядових організацій.

Організація та порядок проведення евакуаційних заходів на території Кіровоградської області в умовах дії воєнного стану здійснювалися відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 р. №841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій»¹¹ та розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 року №1000-рт «Про затвердження переліку районів і міст, населення яких підлягає евакуації в особливий період у разі бойових дій або виникнення надзвичайних ситуацій»¹².

Розпорядженням голови Кіровоградської обласної державної адміністрації від 06.02.2019 року № М-2 т-р «Про затвердження переліку районів, на території яких розміщується евакуйоване населення в особливий період у раз проведення бойових дій» визначені та затвердженні райони Кіровоградської області на території яких розміщується евакуйоване населення в особливий період.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.08.2022 року №679-р «Про проведення обов'язкової евакуації населення Донецької області»¹³ Кіровоградською обласною військовою адміністрацією видано розпорядження від 09.08.2022 року №557-р «Про утворення обласної робочої групи з організації прийому та розселення внутрішньо переміщених осіб з Донецької області, які прибуватимуть до Кіровоградської області у порядку обов'язкової евакуації». У Кіровоградській області для евакуйованих осіб з Донецької області визначено 5000 місць. Станом на 17.08.2022 року із запланованої кількості евакуйованих осіб до Кіровоградської області переселилось 1611 осіб.¹⁴

Станом на середину грудня 2024 року відомо, що протягом 2022 року з Донецької області на Кіровоградщину евакуйовано 3865 осіб, із них 181 маломобільна людина і 879 дітей, тоді як у 2024 році евакуйовано 697 осіб, із них 122 маломобільних людей і 120 дітей.

З відкритих джерел станом на 17.11.2024 року відомо таке:

*«На сьогодні на Кіровоградщині — майже 27 тисяч переселенців із Донецької області. У 22-му році ми прийняли 34 евакуаційних потяги. А цього року, у вересні, — ще 5 евакуаційних потягів. У цьому році під час обов'язкової евакуації приїхали 697 людей і близько тисячі самостійно евакуйовувалися і розселялися по території області», — повідомила заступниця начальника Кіровоградської ОВА Катерина Колтунова.*¹⁵

Відповідно до протокольного доручення засідання Координаційного штабу з питань проведення обов'язкової евакуації населення в умовах воєнного стану від 15.08.2024 року №ПН-172 у вересні 2024 року Кіровоградщина вдруге приймала евакуаційні потяги з Донеччини. Крім того, майже 600 осіб прибули до області самостійно.

У відповідь на запит Кропивницька міська рада листом №2922/36-13-33 від 19.08.2022 року повідомляла, що у період з 24.02.2022 року по 15.08.2022 року на території Кропивницької

¹¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>

¹² <https://dsns.gov.ua/zakonodavstvo/rozporядzennya-kabinetu-ministriv-ukrayini>

¹³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-2022-%D1%80#Text>

¹⁴ Інформація з телеграм-каналу ОДА

¹⁵ <https://hromadske.radio/news/2024/11/17/yak-na-kirovogradshchyni-pryymaiut-pereselentsiv-z-donechchyny-ta-iaki-ie-potreby>

міської територіальної громади заходи з евакуації цивільного населення та виконавчих органів місцевого самоврядування не проводились. Аналогічна ситуація збереглась і впродовж 2023 – 2024 років. Приклад Кропивницької громади свідчить про те, що ця й інші громади Кіровоградщини можуть вважатися відносно безпечними. Регіон приймає багатьох постраждалих, що зумовлює запит і потребу в активізації роботи для належного прийому, розселення і забезпечення першочергових потреб ВПО.

Результати опитування «Чи комфортно ВПО у Кропивницькому?»

Опитування ВПО в соціальних мережах (в опитуванні взяли участь 1614 ВПО), яке проводила Кропивницька приймальня УГСПЛ на базі ГО “Територія успіху” у квітні 2023 року, не є соціологічним дослідженням і не претендує на вичерпність і остаточність. Воно є виміром загальної тенденції, основних потреб і викликів перед людьми, які постраждали від російської агресії та вимушено перемістились у місто Кропивницький.¹⁶

Результати опитування «Чи комфортно ВПО у Кропивницькому?»:

Питання 1. Чи відчуваєте ви себе у безпеці в Кропивницькому (2514 переглядів/382 відповіді)¹⁷

- 26% - відчуваю себе у безпеці
- 53% - час від часу відчуваю небезпеку
- 12% - не відчуваю себе у безпеці
- 9% - важко відповісти

Питання 2. Які ваші першочергові потреби? (2617 переглядів/279 відповідей)¹⁸

- 6% - психологічна/фізична реабілітація
- 73% - житло
- 22% - працевлаштування
- 16% - медикаменти
- 33% - продукти харчування
- 6% - якісна освіта
- 17% - пошук альтернативного місця проживання

Питання 3. Чи плануєте ви шукати іншу громаду для проживання? (3183 перегляди/301 відповідь)¹⁹

- 34% - вже у пошуку іншого місця проживання
- 53% - мене влаштовує Кропивницький і планую тут залишатись
- 13% - хочу виїхати за кордон

Питання 4. На що ви найбільше витрачаєте свій бюджет? (3353 перегляди/354 відповіді)²⁰

- 83% - оренда житла
- 53% - харчування

¹⁶ <https://www.facebook.com/NGOTerritoryofsuccess/posts/pfbid0267JSSn2rQ1F47pWmCyq45GoAeKrMSiu3gRmVF8VTA9KCEj9pQojDCKfUQJd2HK4SI>

¹⁷ https://t.me/humanitarnyi_centra/847

¹⁸ https://t.me/humanitarnyi_centra/848

¹⁹ https://t.me/humanitarnyi_centra/850

²⁰ https://t.me/humanitarnyi_centra/851

- 22% - лікування
- 0% - розваги і відпочинок
- 35% - комунальні послуги
- 1% - розвиток власної справи/бізнесу/самоосвіта і професійне зростання

Із цього опитування можна зробити висновок, що питання житла є першочерговим серед потреб вимушених переселенців, а тому держава має передусім подбати про належне забезпечення як самого права на житло, так і на умови, в яких тимчасово перебувають постраждалі від збройної агресії росії.

Аналіз стану забезпечення права ВПО на житло в регіоні

У цьому підрозділі проаналізовано інформацію щодо наявності й функціонування в регіоні місць тимчасового проживання та фондів житла для тимчасового проживання ВПО.

Щодо місць тимчасового проживання ВПО на Кіровоградщині

На виконання постанови КМУ від 01.09.2023 №930 «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб»²¹ у Кіровоградській області сформовано перелік місць тимчасового проживання переселенців та прийнято розпорядження начальника Кіровоградської ОВА «Про затвердження переліку місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб у Кіровоградській області» від 27.10.2023 року №1222-р та внесеними змінами від 27.02.2024 року №161-р,²² згідно з яким у 31 громаді області визначено **82 об'єкти для тимчасового проживання ВПО**, де передбачено 2981 ліжкомісце. На кінець жовтня 2024 року в місцях тимчасового проживання ВПО на Кіровоградщині і місцях компактного поселення, що не включені до Переліку, проживає 2767 людей. Значна кількість ВПО проживає у приватному секторі. Таку інформацію на запит надано Кіровоградською ОВА листом 01.21/152/04 від 29.10.2024 року, тоді як станом на грудень 2024 року в **Переліку місць тимчасового проживання ВПО, оприлюдненому на офіційному сайті Кіровоградської ОВА, таких об'єктів 99.**²³ Під час публічних заходів на тему захисту прав ВПО (круглі столи, форуми, тощо) в грудні 2024 року представники Кіровоградської ОВА неодноразово повідомляли, що **на території Кіровоградської області функціонує 79 місць тимчасового проживання ВПО.**

За інформацією, яку надала Кіровоградська ОВА на запит ГО «Територія успіху», численність людей з інвалідністю серед ВПО – 4608 осіб. У місцях тимчасового розміщення для них підготували 82 місця, тобто забезпечено 1,75% осіб з інвалідністю від загальної численності. Статистики щодо кількості осіб, які належать до маломобільних груп, немає.

Для ВПО, яких розмістили в області, обладнано 4522 ліжкомісця (5% від численності ВПО). Виходить, що 95% ВПО, розміщених на Кіровоградщині, змушені самостійно вирішувати питання пошуку житла, засобів для його оплати.

Крім того, в місцях тимчасового проживання 4522 ліжкомісця обладнано в 1854 приміщеннях (середня кількість мешканців у кімнаті – близько 3 осіб). Вільними є 2202 ліжкомісця, розміщених у 421 приміщенні (середня кількість мешканців в одній кімнаті – близько 5 осіб). Це говорить про те, що статистично в одній кімнаті проживатиме більше однієї сім'ї.

²¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2023-%D0%BF#Text>

²² <https://kr-admin.gov.ua/start.php?q=Rozpor/Ua/2024/2024.html>

²³ <https://www.kr-admin.gov.ua/VPO/Ua/PERELIK.pdf>

Таким чином, в регіоні функціонують МТП, однак загальна кількість таких місць різниться, що може бути перешкодою для отримання достовірної інформації ВПО про МТП.

Окрім того, представниками районних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та Офісом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини були проведені моніторингові візити до МТП, які засвідчили незадовільні умови для проживання ВПО.

Так, 28.11.2024 директор департаменту соціального захисту населення Кіровоградської ОВА Олександр Догаров під час засідання Координаційного центру підтримки цивільного населення при Кіровоградській ОВА з питань роботи з внутрішньо переміщеними особами повідомив про основні результати моніторингу місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб (МТП), проведеного районними військовими адміністраціями разом із органами місцевого самоврядування²⁴. За результатами виявлено невідповідність мінімальним вимогам у 52 із 79 об'єктів, що становить 65,8%.

Представництво Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Кіровоградській області, починаючи з березня 2024 року, здійснило 40 моніторингових візитів до місць тимчасового проживання ВПО. До кінця 2024 року заплановано здійснити ще 4 моніторингових візити. За словами Галини Лугової, такими є основні виклики щодо розміщення ВПО на Кіровоградщині:

«Найбільший виклик, який на сьогодні постає перед ВПО, – це безпосередньо тимчасове, хоча б тимчасове місце проживання, тому що не всі бажані, які вимушено переміщуються, можуть бути забезпечені цим місцем проживання. Люди змушені йти і винаймати житло. Хотілося б, щоб і місцеве самоврядування, і влада тим паче, звернула увагу на те, що ВПО мають бути забезпечені житлом. Я розумію, що в 100% еквіваленті це не відбудеться практично ніколи, адже на це потрібні занадто великі кошти. Але все-таки відсоток забезпечення принаймні певними квадратними метрами для проживання безкоштовно, навіть за умови сплати комунальних послуг, щоб була принаймні кімната, ліжкомісце, де нагріти чай, треба збільшувати. Я звернулася з цим питанням до громад, до керівників, тому що влада на державному рівні сама не потягне. Все ж таки основна місія лягає на плечі місцевого самоврядування, а бюджети місцевого самоврядування не резинові. Тому, на мою думку як переселенки також, першочерговим сьогодні є питання забезпечення кількістю житла і якістю житла. Про це говорить кожне десяте звернення ВПО до Уповноваженого ВРУ з прав людини. Питання житла і працевлаштування на сьогодні найголовніші. На засіданні в Кіровоградській ОВА, яке відбулося у грудні 2024 року, я звернулася до всіх голів громад, просто закликала, що самотужки люди не можуть придбати житло. Органи влади й місцевого самоврядування мають об'єднатися і переобладнати житло, яке стоїть занедбане, запросити донорів. Треба говорити про проблему вголос і донори долучаються. Я думаю, що рух однозначно буде і донори будуть допомагати, світ бачить, скільки у нас ВПО. Це ж не мала цифра – 5 мільйонів по Україні. Їм же треба десь жити, щось їсти і пити, і в них є діти і родини», – зазначає представниця Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Кіровоградській області.

²⁴ <https://oda.kr-admin.gov.ua/news/na-kirovogradschini-ponad-65-mists-timchasovogo-prozhivannya-vnutrishno-peremishchenih-osib-ne-vidpovidayut-vimogam>

Фото 2. Галина Лугова. Джерело: офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

На жаль, правоохоронні органи фіксують поодинокі незаконні рішення органів місцевого самоврядування щодо безпосереднього розміщення ВПО. Наприклад, рішенням Долинської міської ради у квітні 2024 року змінили цільове призначення будівлі гуртожитку, розташованого по вулиці Центральній, 151 у місті Долинська загальною площею 860 м², на готель. Цим рішенням не тільки позбавили переселенців можливості отримання соціального житла, а й розпочали процес передавання комунального майна у приватну власність. Кіровоградський окружний адміністративний суд погодився з доводами прокурора і визнав протиправним та скасував це рішення Долинської міської ради.²⁵

Варто звернути увагу на те, що ВПО можуть шукати тимчасове житло в місцях проживання, які надають громади, із їх переліком можна ознайомитись на офіційному сайті Кіровоградської ОВА²⁶. Однак кількість таких місць є обмеженими, умови проживання у них незадовільними. Тому значна чисельність ВПО спираються на власні сили та винаймають/купують житло на ринку нерухомості. А у період із 2022 по 2024 рік у місцевих ЗМІ систематично повідомлялося про подорожчання нерухомості на Кіровоградщині. Ця тенденція збереглась і в другій половині 2024 року, а журналісти та експерти ринку нерухомості повідомляють про подорожчання вартості житла на 10%.²⁷

Зважаючи на складні умови воєнного стану, не усі ВПО потенційно мають можливість для самостійної оренди чи купівлі житла. Тому завданням для керівництва області та громад залишається створення місць тимчасового проживання та забезпечення належних умов для проживання.

²⁵ https://cbn.com.ua/news/sud-skasuvav-rishennya-dolinskoi-miskradi-zrobiti-gotel-z-gurtozhitku-dlya-vpo?fbclid=IwZXh0bgNhZWQCMTEAAR2aLDwV4LebF3F39MT-MBnaKwDRQtQm3QDUTf-srfAtOI7B7DezIlBXsY4_aem_ouUiOzl6Qseoo9Q9Z3p3rg

²⁶ <https://www.kr-admin.gov.ua/VPO/Ua/PERELIK.pdf>

²⁷ https://suspilne.media/kropyvnytskyi/872577-u-kropivnickomu-za-piv-roku-na-10-podorozcala-orenda-zitla/?fbclid=IwZXh0bgNhZWQCMTEAAR2fk_GVrTvnCk0BXvJyu9oFf5YDEypBO3YfbZxPpk8CVTCr957Catep6Cs_aem_gtL_YE8GWrz0zz71oUqNAtg

Щодо фонду житла на Кіровоградщині (у розрізі окремих громад)

Станом на 25.10.2024 року на обліку осіб, які потребують забезпечення тимчасовим житлом, перебувають 962 сім'ї із числа ВПО, до складу яких входять 2204 особи.

На запит ГО «Територія успіху» від 05.11.2024 року №94 Кропивницька міська рада листом №8187/10.05 від 12.11.2024 року повідомила, що у *Кропивницькій територіальній громаді* затверджено 15 місць тимчасового проживання ВПО на 732 ліжкомісця, в якій проживає 631 людина. У Кропивницькому 9 родин ВПО отримали службове житло. На обліку перебуває 699 родин, які потребують надання житлового приміщення з фондів житла для тимчасового проживання ВПО. Після створення у місті фонду, призначеного для тимчасового проживання, він розподілятиметься у порядку, визначеному законодавством.

З цього можна зробити висновок, що на третій рік повномасштабної війни росії проти України у Кропивницькій територіальній громаді не створено фонд житла для тимчасового проживання ВПО.

Аналогічна ситуація і у *Вільшанській селищній раді*: листом №01-15/635/1 від 01.11.2024 на наш запит секретар селищної ради повідомив, що фонд житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, у громаді не створено. Місцеві програми, спрямовані на будівництво або реконструкцію тимчасового чи постійного житла для ВПО, не приймалися. Можливостей отримання приміщень для ВПО, які втратили житло, у житловому фонді соціального призначення громади немає через відсутність фонду соціального житла.

Водночас у Вільшанській громаді створено 3 місця тимчасового проживання для ВПО, в яких проводились капітальні ремонтні роботи і придбавався інвентар для комфортного проживання ВПО в цих об'єктах за рахунок неурядових організацій.

У 2023 році Кіровоградська ОВА повідомляла, що станом на липень 2023 року місцеві програми створення житлового фонду для тимчасового проживання ВПО територіальними громадами Кіровоградської області не затверджено.²⁸

Гайворонська міська рада листом №03-7-/16/4 від 29.10.2024 року повідомила, що в громаді функціонує 2 місця тимчасового проживання для ВПО. На території громади немає об'єктів житлового фонду, що призначені для викупу, реконструкції та переобладнання нежитлових приміщень у житлові.

Кіровоградська ОВА листом №01-21/1540/0.4 від 29.10.2024 року повідомила, що в області до фондів житла для тимчасового проживання ВПО віднесено будівлю п'ятиповерхового гуртожитку по вул. Криворізькій 44-а в смт. Новгородка Кропивницького району, який реконструйовано за підтримки Європейського Союзу в межах програми «Підтримка громад, що опинились під впливом конфлікту в Україні», проєкт «Побудуємо майбутнє разом!». Також до фондів тимчасового житла віднесено двокімнатну квартиру в с. Онуфріївка, придбану в попередні роки за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок

²⁸ https://dostup.org.ua/request/115035/response/382495/attach/2/..pdf?cookie_passthrough=1

збройного конфлікту на сході України, порядок та умови надання якої затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 04.10.2017 року №769.

29.10.2024 листом №01.01-21/14/1 Онуфріївська селищна рада повідомила, що рішенням виконавчого комітету від 28.12.2021 року №275 створено фонд житла для тимчасового проживання ВПО та на цей час забезпечено житлом 2 осіб із числа ВПО.

Інші громади (Світловодська, Олександрійська, Кропивницька) повідомили про наміри розширення фонду для тимчасового проживання ВПО. Цей фонд формуватиметься за підтримки неурядового сектору та інших міжнародних партнерів. Однак на період формування регіонального аналізу говорити про кінцеві результати не доводиться.

Отже, станом на 2023 рік на Кіровоградщині не сформовано житлового фонду для тимчасового проживання ВПО, проте активно функціонували місця для тимчасового проживання. У 2024 році ситуація із житловим фондом для тимчасового проживання ВПО дещо поліпшилася – до цього фонду включено 5-поверхову будівлю в Кропивницькому районі. Однак цього недостатньо для закриття потреб ВПО у житлі.

З огляду на зазначене, можна констатувати гостру потребу ВПО у забезпеченні їхнього права на житло, якій корелює низька активність керівництва громад та області щодо поповнення фонду житла для тимчасового проживання.

Дотримання рівних можливостей для ВПО та їх підтримки під час переміщення

Під час дослідження питання забезпечення ВПО, які перемістились до Кіровоградської області, житлом, командою приймальні УГСПЛ в м. Кропивницькому виявлено одну із форм нерівного ставлення місцевої влади до ВПО, які прибувають самотійно, а не у складі організованих груп.

Так, у рамках домовленостей між регіонами можуть формуватися організовані групи ВПО, які переміщуються у рамках сформованих евакуаційних процедур. У Кіровоградській області для таких ВПО готуються місця тимчасового проживання та набори гуманітарної допомоги.

ВПО, які прибули на Кіровоградщину самотійно (поза організованими групами), не мають можливості отримати гуманітарну допомогу.

Аналіз ситуації, проведений приймальною УГСПЛ, підтверджується і представниками громад та експертами.

На запит ГО «Територія успіху» від 24.10.2024 року №87 щодо можливостей у громадах області для ВПО, їх гуманітарної підтримки і співпраці на місцях з неурядовими організаціями або міжнародними партнерами Вільшанська селищна рада листом №04-15/8 від 28.10.2024 року повідомила:

«Станом на 2024 рік надання гуманітарної допомоги зменшилось у рази, а ВПО потребують продуктів харчування, засобів гігієни та багато іншого щодня. Для ВПО, які прибули евакуаційним потягом із Донецької області та заселилися в місця тимчасового проживання, надходить гуманітарна допомога від World Central Kitchen і Червоного Хреста. Сподіваємося, що надалі гуманітарна допомога для підтримки та потреб ВПО відновиться також для тих ВПО, які заселились у приватний сектор».

Кропивницька приймальня УГСПЛ на базі ГО «Територія успіху» також працює в польових умовах у різних громадах. Координатор Кропивницької приймальні УГСПЛ Євген Козій у

приватному спілкуванні із заступницею міського голови однієї з громад Кіровоградської області з'ясував таке:

«У громаді зареєстровано майже 800 ВПО, а фактично проживає орієнтовно 400. Гуманітарна допомога періодично надається від World Central Kitchen у вигляді продуктових наборів для тих, хто проживає в місцях тимчасового проживання (переважно це ті, хто евакуйовуються централізовано). Для тих, хто прибуває в громаду самостійно, жодної гуманітарної допомоги сьогодні не передбачено», – говорить посадовця.

На нашу думку як правозахисників, це порушення принципу неупередженості, одного з гуманітарних принципів, і цінностей прав людини – справедливості, рівності, недискримінації. Варто звернути увагу на цю практику й усунути таку сегрегацію.

Керівник Кропивницького офісу ГО «Десяте квітня» (партнер УВКБ ООН в Україні) Володимир Кудря щодо викликів сьогодні:

«Перший виклик: відсутність місць тимчасового проживання для самоевакуйованих. Це ті люди, що не їдуть в організованій евакуації. Часто є люди, у яких немає коштів орендувати житло, але вони хочуть переїхати сюди, на Кіровоградщину. Наприклад, онкохворі їдуть спеціально для того, щоб лікуватися в нашому онкодиспансері. Або люди, у яких тут є родичі, щоб з ними жити, тобто це різні життєві ситуації. Люди приїжджають, грошей нема, поселитися нікуди. Вільних ліжокмісць у місцях тимчасового проживання насправді дуже мало, і як правило, вони переважно зарезервовані під централізовану обов'язкову евакуацію. Другий виклик: більшість місць тимчасового проживання не облаштовані для людей з інвалідністю і маломобільних. Гострою проблемою є доступність і безбар'єрність таких об'єктів. Третій виклик: державна допомога і виплати, зменшення допомоги і її вибірковість. Одним даємо, іншим – не даємо. Немає персоніфікованого підходу до кожної родини. Написали 9 400 з копійками, але ж ніхто не розраховує, куди ці кошти витрачаються. Тобто беруться доходи, а не витрати. Варто додати основну проблему відсутності житла, щоб відійти від місць тимчасового проживання і перейти в тимчасове житло чи інший вид житла, цього немає на сьогодні. Обсяг гуманітарної допомоги також зменшується. Раніше допомогу надавали всім підряд, зараз ми всіх перевіряємо, якщо отримували грошову допомогу від міжнародних організацій, значить, права на непродовольчі товари немає. Або навпаки – якщо отримували непродовольчі товари, то не можуть зареєструватися на отримання грошової допомоги. Такі підходи зараз».

Фото 3. Володимир Кудря. Джерело: офіційний сайт Кропивницької міської ради

Щодо самостійного пошуку житла ВПО

Вартість оренди житла у Кіровоградській області зазнала значних змін у період з 2022 по 2024 роки і зросла через кілька головних чинників, враховуючи економічні умови, попит на житло й інфляцію. Наприклад, у 2022 році середня вартість оренди однокімнатної квартири становила приблизно 3000-4000 гривень на місяць, тоді як у 2024 році ця сума зросла до майже 6000 гривень.^{29,30} Тобто ціни на оренду найдешевшого і доступного малогабаритного житла зросли фактично вдвічі.

Ціни на житло у Кропивницькому за останній рік демонструють тенденцію до зростання. Якщо в листопаді 2023 середня ціна квадратного метра однокімнатної квартири в найдорожчому Подільському районі становила 918 доларів США, то станом на жовтень 2024 середня вартість зросла до \$1156. Таке зростання зумовлене збільшенням попиту практично на всю житлову нерухомість, особливо з боку ВПО. Водночас ринок стабілізує зростання кількості власників, які продають квартири, виїжджаючи за кордон. Також на ціну впливає демографічна ситуація, подорожчання будівельних робіт і матеріалів.³¹

Станом на червень 2023 року середня вартість квартир на вторинному ринку Кіровоградщини становила:³²

- однокімнатна квартира – 25 480 доларів США (на 43% більше порівняно з червнем 2022 року),
- двокімнатна квартира – 35 186 доларів США (на 16% більше),
- трикімнатна квартира – 51 496 доларів США (на 14% більше),
- чотирикімнатна квартира – 71 599 доларів США (на 7% більше).

Аналіз за типами ринку Медіапорталу DOZOR³³:

- первинний ринок. Одна з причин підвищення цін на житло – недостатня кількість новобудов. Тобто надмірний попит і обмеженість пропозиції спричиняє постійне зростання вартості незалежно від району та площі. Отже, на цьому етапі приблизна вартість 1 м² в новобудові становить приблизно 1000 доларів, що майже вдвічі більше ніж торік;
- вторинний ринок. Ціни на вторинне житло чутливіші до загальної економічної ситуації. Власники намагаються встановити найвищу ціну, але все залежить від ситуації на ринку нерухомості. Отже, середня вартість однокімнатної квартири на вторинці коштує \$38000, що на 20-30% дорожче, ніж торік.³⁴

Місто Кропивницький як обласний центр вирізняється з-поміж інших міст найвищим зростанням вартості нових квартир. Ціни у Кропивницькому зросли на 33%, і тепер за квадратний метр новобудови доведеться заплатити 41 200 гривень. Проте це все одно менше

²⁹ [Ринок нерухомості у 2024 році - які ціни прогнозують експерти - Нерухомість](#)

³⁰ [Звіт про внутрішні переміщення в Україні. Опитування загального населення, раунд 4. травень 2022 р. - Міжнародна організація з міграції](#)

³¹ [Купити квартиру в Кропивницькому \(Кіровограді\) – Продаж квартир на DIM.RIA](#)

³² [Як змінилися ціни на житло на Кіровоградщині \(ІНФОГРАФІКА\) - Гречка - Новини Кропивницький](#)

³³ <https://dozor.kr.ua/>

Цей портал є одним із найбільших та найпопулярніших інформаційних платформ для перегляду новин регіону.

³⁴ [На скільки здорожчали квартири в Кропивницькому за рік – Медіапортал DOZOR](#)

ніж у Львові (55 400 грн/м²), Києві (53 000 грн/м²) чи Івано-Франківську (46 900 грн/м²).³⁵ Середня вартість найдешевшої нової квартири у Кропивницькому становить 39 400 доларів. Якщо порівняти витрати на оренду з середньою зарплатою, кропивничани витрачають 34% доходу на однокімнатну квартиру і 51% – на двокімнатну. У Кропивницькому також спостерігається зростання кількості житлових комплексів, виставлених на продаж, на 200%. Однак насправді це лише три нові комплекси, що значно поступається іншим обласним центрам: у Києві таких комплексів 177, а у Львові – 128.³⁶

Вартість і оренди, і придбання житла є високою, що обмежує ВПО в обранні цієї альтернативи для проживання – іще один показник необхідності дієвих заходів для формування житлового фонду тимчасового проживання.

Щодо Програми «Прихисток»

Програма «Прихисток» — спільна ініціатива Товариства Червоного Хреста України і Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (перейменовано 04.12.2024 року на Міністерство національної єдності), спрямована на допомогу особам, які прихистили у себе ВПО, зокрема на компенсацію вартості наданих комунальних послуг.

Програма реалізувалася у 23 областях і місті Києві (крім Луганської області та АР Крим), також у Кропивницькому й інших населених пунктах Кіровоградщини.³⁷

Із початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України програмою «Прихисток» скористалися майже 1,2 мільйона внутрішньо переміщених осіб. Станом на 03.11.2024 року у Програмі беруть участь орієнтовно 65 тисяч домогосподарств, які розмістили в себе понад 160 тисяч переселенців.³⁸

У серпні 2024 року виплати за Програмою «Прихисток» у Кропивницькому призупинили через закінчення міжнародного фінансування програми Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців, у жовтні 2024 року виплати відновлено.³⁹

Станом на 02.12.2024 року заборгованість за комунальні послуги жителям Кропивницького, які безплатно надали житло переселенцям, становила 783 тисячі 300 гривень.⁴⁰

³⁵ https://lun.ua/misto/2024?utm_source=email&utm_medium=newsletter&utm_campaign=pidsumky-rynku-nerukhomosti-2024&utm_term=mass-media

³⁶ https://cbn.com.ua/news/tsogorich-u-kropivnitskomu-zrosli-tsinu-na-zhitlo?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR0F2R4hiESI5gx2eFuTuBISIf4RqdC53hOmW2EcjaaDpAQcH7AzgeL2vY_aem_9sy1uoC3dXD371l-wgmMxA

³⁷ <https://tinyurl.com/4j76pmb3>

³⁸ <https://sluga-narodu.com/vyplaty-na-prozhyvannia-prohrama-trykhytostok-pavlo-frolov-rozpoviv-pro-zminy-dlia-vpo-u-lystopadi/>

³⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=rAIT1ZY7JEw>

⁴⁰ <https://suspilne.media/kropyvnytskyi/893339-zaborgovanist-ponad-700-tisac-griven-kropivnicani-zvertautsa-za-kompensacieu-za-prihistok-pereselenciv/>

Фото 4: Кропивницький Центр надання адміністративних послуг «Прозорий офіс». Джерело: офіційний сайт Кропивницької міської ради

Така ситуація вказує на прогалини в комунікаціях надавачів послуг ВПО з цільовою аудиторією і бенефіціарами такої допомоги, оскільки достеменно відомо, що громади, які входять до цієї Програми, завчасно знали про закінчення її фінансування: громади було повідомлено про це листом Мінреінтеграції №22/4.1-6396-24 від 05.08.2024 року⁴¹, однак вони належним чином не повідомили про це людей, які прихистили ВПО у Кропивницькому, – завчасно. Це спричиняє соціальну напруженість і подальшу невизначеність, оскільки наразі значна частина громадян очікує на заборговану їм компенсацію і невідомо, в який спосіб і чи взагалі працюватиме ця Програма у 2025 році. Ця обставина також вказує на необхідність перегляду стратегії із забезпечення права на житло для ВПО як на національному, так і на місцевому рівні, посилення роботи з розроблення місцевих програм (зокрема за підтримки міжнародних партнерів), які гарантували б підтримку у довгостроковій передбачуваній перспективі.

Щодо окремих житлових програм (пільгового кредитування) та реалізації проєктів у співпраці із недержавним сектором

Листом №01-21/156/0.4 від 29.10.2024 Кіровоградська ОВА на запит ГО «Територія успіху» повідомила, що за період із грудня 2019 року по жовтень 2024 року відділенням Держмолодьжитла «Кіровоградське регіональне управління»⁴² ВПО надано 4 кредити на придбання житла на загальну суму 3563,033 тис. грн.

У Кіровоградській області діють програми, що допомагають вирішити житлові питання зокрема й для ВПО, а саме: обласна програма підтримки індивідуального житлового

⁴¹ <https://cnap.rada.te.ua/169-do-uvahy-vlasnykiv-zhytlovykh-prymishchen-iaki-prykhystyly-vnutrishno-peremishchenykh-osib>

⁴² <https://kg.molod-kredit.gov.ua>

будівництва у селі «Власний дім» на 2021 – 2025 роки, затверджена рішенням Кіровоградської обласної ради від 25.09.2020 року №809, та «Обласна програма забезпечення молоді житлом на 2023-2025 роки», затверджена рішенням Кіровоградської обласної ради від 06.10.2023 року №389.⁴³

Програма «Власний дім» передбачає підтримку будівництва індивідуального житла в сільській місцевості, шляхом надання забудовникам довгострокових пільгових кредитів на спорудження житлових будинків з надвірними підсобними приміщеннями та добудови незавершених житлових будинків і готового житла.

Обласна програма забезпечення молоді житлом на 2023-2025 роки передбачає надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла.

Однак за час дії цих програм ВПО не зверталися для оформлення відповідних кредитів.

Зважаючи на пріоритетність питання забезпечення житлом ВПО і враховуючи потребу громад у кваліфікованих кадрах, у Кіровоградській області вживаються заходи для забезпечення ВПО службовим житлом. Протягом 2022 – 2023 років і 9 місяців 2024 року службовим житлом забезпечено 40 сімей із числа ВПО (серед них 36 сімей лікарів).

«Людина – найцінніший ресурс, і люди, які вибрали своїм другим домом Кіровоградщину, мають відчуття себе потрібними, відчуття стабільності. Постійне житло дає це відчуття для ВПО. А для громад постійне житло – це люди, які будуть працювати, це діти, які підуть у школу, це можливість залучити унікальних спеціалістів та мотивувати залишитись на цій території. Саме громадам можна ефективніше співпрацювати з громадами, з яких прибули ВПО: спільно залучати ресурс міжнародної підтримки, інвентаризувати потенційне майно, яке може стати базою для створення житла, або ж виділити земельні ділянки, розглядати житло не просто як місце проживання, а як інструмент залучення людей у громаду, комбінувати зі створенням певних інвестиційних проєктів. Сприймати цей виклик як можливість. Нам дуже важливо зберігати людей, людей в Україні, щоб вони не їхали. На Кіровоградщині безпечно і вистачає місця, і будуть всі умови для того, щоб людям хотілось тут жити, якщо буде житло», – зазначає заступниця начальника Кіровоградської обласної військової адміністрації Катерина Колтунова.

⁴³ <https://oblrada.kr.ua/diyuchi-oblasni-programi>

Фото 5. Катерина Колтунова. Джерело: Офіційний сайт Кіровоградської ОВА

З метою формування фонду житла тимчасового проживання для ВПО 13.06.2024 року між Світловодською міською радою та Міжнародною фінансовою корпорацією укладено грантову угоду з міжнародним фондом на проведення ремонтних робіт протягом року у 2-х гуртожитках по вул. Приморській, загальна кошторисна вартість яких становить 79,9 млн. грн.

У місті Олександрія розроблено проектно-кошторисну документацію на реконструкцію будівлі колишнього дитячого садка за адресою: Покровська площа, 18 під тимчасове житло для ВПО за участі Міжнародної організації з міграції.

Кропивницька та Олександрійська міські ради провели спільні робочі зустрічі з Представництвом Міжнародної організації з міграції щодо можливості будівництва на їхніх територіях житлових будинків для ВПО, під які вже відібрано земельні ділянки. Впровадженню цих проектів передуватиме підписання відповідних меморандумів між органами влади, місцевого самоврядування і міжнародними партнерами та в подальшому – розроблення відповідних програм.

20.09.2024 року відбулася зустріч керівництва Кропивницької міської ради з представниками Міжнародної організації з міграції в рамках проекту «Housing 3». За результатами зустрічі для будівництва житлового будинку погоджено земельну ділянку по вулиці Державності, 24/1 у м. Кропивницький для забезпечення житлом ВПО і вразливих категорій мешканців громади.

З метою залучення інвестиційних коштів проект «Реконструкція житлової будівлі для тимчасового проживання ВПО, вул. Металургів, 15, с. Нове, м. Кропивницький» внесено до інтеграційної IT-системи управління публічними інвестиційними проектами (DREAM). Реалізація проекту дасть змогу надати ВПО 105 однокімнатних смартквартир.

Північна екологічна Фінансова Корпорація (НЕФКО) розпочала реалізацію нової програми дій «Сталі рішення у громадських будівлях та водному секторі для громад України», що є частиною Програми Зеленого відновлення України, спрямованої на надання фінансової та технічної допомоги муніципалітетам для відновлення й відбудови екологічно безпечним способом, а також підтримку їх у розміщенні внутрішньо переміщених осіб.

За попередньою тристоронньою домовленістю між НЕФКО, Кропивницькою міською радою та Бахмутською військовою адміністрацією житлові помешкання, що будуть створені в межах проєкту, нададуть внутрішньо переміщеним особам із міста Бахмут (імовірно, йдеться саме про 105 смартквартир у с. Нове, м. Кропивницький).⁴⁴ Робота в цьому напрямку триває.

Фото 6. Об'єкт для реконструкції за адресою: вул. Металургів, 15, с. Нове, м. Кропивницький
Джерело: офіційний сайт Кропивницької міської ради

⁴⁴ https://kr-rada.gov.ua/news/u-kropivnitskomu-korporatsiya-nefko-zdiysnit-rekonstruktsiyu-zhitla-dlya-vpo_24-12-2024.html

Висновки

Питання забезпечення права ВПО на житло є особливо гострим. Умови триваючої агресії ворога жителі прифронтових територій змушені покидати свої домівки та шукати прихистку в інших регіонах України. Кіровоградська область як відносно безпечний регіон є не тільки транзитним місцем проживання, а і стає новим домом для ВПО.

ВПО для свого переміщення здебільшого обирають обласний центр – місто Кропивницький і населені пункти в Кропивницькому районі. Причинами можуть бути розвинена інфраструктура міста, доступність соціальних, медичних та інших послуг, зокрема для осіб з інвалідністю, більша мережа освітніх закладів, кращі можливості для працевлаштування тощо.

За результатами опитування «Чи комфортно ВПО у Кропивницькому?» 73% респондентів зауважили, що найгострішим питанням є забезпечення житлом. Найсуттєвішою статтею витрат сімейного бюджету – оплата оренди житла. Водночас кількість місць тимчасового розміщення становить лише 5% від потреби, а умови в них непридатні для тривалого проживання: розміщення в кімнаті декількох сімей, неможливість забезпечити приватність життя, усамітнення дітям для навчання та інше.

У більшості громад області не проведено ґрунтовної інвентаризації об'єктів нерухомості, які можна використати як житло для ВПО. Дані про кількість МТП різняться у відкритих джерелах та у доповідях посадових осіб, що не дає можливості ВПО отримати точну та достовірну інформацію такі місця. Окрім того, за результатами моніторингових візитів до МТП, умови проживання в таких місцях є незадовільними. Це змушує ВПО обирати приватний ринок нерухомості, щоб забезпечити себе та свої родини гідними умовами для життя.

Згортання програми «Прихисток» призводить до збільшення витрат домогосподарств ВПО на оренду житла.

Окрім того, під час підготовки аналізу з'ясовано ситуацію, за якої особи, що прибули в Кіровоградську область завдяки самоевакуації, як правило, не можуть скористатися місцями тимчасового проживання. Самоевакуйовані також не отримують гуманітарну допомогу, навіть так званих стартових пакетів із продуктами харчування та гігієнічними засобами.

В регіони діють регіональні програми пільгового кредитування на будівництво, реконструкцію і придбання житла, однак за інформацією керівництва області жителі регіону використовують ці ресурси.

Рекомендації для Кіровоградської ОБА та органів місцевого самоврядування

- ◇ Провести інвентаризацію об'єктів нерухомості, які можуть бути використані для забезпечення житлом ВПО.
- ◇ Посилити роботу з формування фондів житла для ВПО в Кіровоградській області.
- ◇ Органам місцевого самоврядування за підтримки неурядових організацій посилити адвокацію рішення щодо забезпечення ВПО житлом і гідними умовами проживання.
- ◇ Оновити публічну інформацію про перелік місць тимчасового проживання для ВПО на офіційних сайтах органів державної влади і місцевого самоврядування та періодично оновлювати її щодо наявності вільних ліжок і актуальних адрес згідно з переліком МТП.
- ◇ Громадам Кіровоградської області розробити візію і стратегію розвитку будівництва житла для ВПО з метою використання та впровадження її у партнерстві з міжнародними партнерами, благодійними організаціями та інвесторами з приватного сектору.
- ◇ Провести додаткову комунікаційну кампанію щодо можливостей пільгового кредитування для будівництва та придбання житла.
- ◇ Посилити голос ВПО у громадах через їх залучення до процесу вирішення проблемного питання забезпечення житлом постраждалих від війни.
- ◇ Надавачам послуг або іншої підтримки ВПО, зокрема й гуманітарним організаціям, які ведуть таку діяльність, мінімізувати дискримінаційні практики надання допомоги для осіб, які евакуюються самостійно або централізовано під час обов'язкової евакуації. Використовувати персоніфікований підхід до оцінки потреб кожної окремої людини або сім'ї, які шукають прихисток на Кіровоградщині.

**КОНТАКТИ ГРОМАДСЬКОЇ ПРИЙМАЛЬНІ УГСПЛ
В М. КРОПИВНИЦЬКИЙ**

ТЕЛ. 099-360-71-99, 093-250-76-46

ЕЛ. ПОШТА: HURNITZKY@GMAIL.COM

АДРЕСА: ПРОСПЕКТ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ 67,
М. КРОПИВНИЦЬКИЙ